

УДК 378.147

**О.П. Ломейко, к.т.н., доцент, В.О. Олексієнко, к.т.н., доцент,
С.В. Петриченко, к.т.н., доцент**

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Анотація. У роботі представлено аналіз нормативної бази, стандартів та процедур, які складають систему попередження і протидії проявам недоброчесності в освітньому процесі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Ключові слова: доброчесність, антикорупційна програма, протидія корупції, опитування, корупційні дії, плагіат, тендер, кодекс честі.

Постановка проблеми. Основним завданням кожного закладу вищої освіти є не тільки підготовка кваліфікованих фахівців відповідної спеціальності, але і виховання добропорядних, чесних, принципових громадян з активною життєвою позицією, здатних зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності, передові досягнення суспільства.

На виконання цього завдання в ТДАТУ покликано створення внутрішньої системи попередження і протидії проявам недоброчесності, яка розроблена відповідно до Рекомендацій Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, «забезпечення академічної доброчесності має бути частиною внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗВО і передбачає зокрема такі елементи, як політику та внутрішню нормативну базу ЗВО із цього питання; наявність чіткого розподілу відповідних функцій і повноважень між структурними підрозділами (посадовими особами) ЗВО; відповідні інформаційно-технологічні засоби» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання академічної доброчесності в закладах вищої освіти останнім часом набуває значення пріоритетного, тому чимало науковців і експертів проводять певні дослідження та друкують свої результати у публікаціях і статтях [2, 3]. У той же час, усі вони базуються на основних законодавчих і нормативних документах:

- Конституція України
- Закон України «Про вищу освіту» (2014р.)
- Закон України «Про запобігання корупції» (2017р.)
- нормативно-правові документи Національного агентства з питань запобігання корупції.

Так з урахуванням вищезазначених Законів і нормативних документів в

університеті розроблено ряд внутрішніх документів, які регламентують діяльність внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗВО та регулюють питання академічної доброчесності, зокрема: Статут ТДАТУ; Антикорупційна програма ТДАТУ; Кодекс честі ТДАТУ.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз реалізації норм Антикорупційної програми ТДАТУ, яка передбачає запровадження необхідних і обґрунтованих заходів щодо запобігання і протидії корупції та визначення подальших заходів щодо поширення академічної доброчесності в університеті.

Виклад основного матеріалу досліджень. Основними антикорупційними стандартами і процедурами в ТДАТУ є:

1) Ознайомлення працівників із змістом Антикорупційної програми, проведення навчальних заходів з питань запобігання і протидії корупції.

Ця процедура реалізується наступними заходами:

– відділ кадрів в обов'язковому порядку ознайомлює та попереджує про недопущення та можливі наслідки корупційних дій. Крім того, в кожній посадовій інструкції співробітників університету є відповідні пункти щодо протидії корупції та дотримання Кодексу честі;

– не менше одного разу на рік на кафедрах та у структурних підрозділах проводиться ознайомлення усіх співробітників університету з нормативними документами з антикорупційного законодавства та доводиться відповідальність кожного працівника за корупційні дії під особистий підпис;

– відповідно до антикорупційної програми ТДАТУ щорічно протягом навчального року проводяться навчальні заходи та перевірка рівня отриманих знань співробітниками та здобувачами вищої освіти університету з питань запобігання і протидії корупції.

2) Антикорупційна перевірка ділових партнерів та критерії обрання ділових партнерів ТДАТУ.

В університеті створена тендерна комісія, яка здійснює перевірку контрагентів за договорами про публічні закупівлі та іншими договорами, угодами, меморандумами, які були укладені в університеті. Проведення такої процедури направлено на протидію корупції і є обов'язковою процедурою при закупівлях. Згідно рекомендацій Національного агентства запобігання корупції (далі – НАЗЯВО), уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції в університеті є членом цієї комісії.

3) Обмеження щодо підтримки ТДАТУ політичних партій.

В п. 1.4 Статуту ТДАТУ прописано, що «діяльність Університету ґрунтується на принципі незалежності від політичних партій, громадських і релігійних організацій». Крім того, у листах Міністерства освіти і науки України (далі – МОН України) систематично наголошується щодо недопущення політичної агітації у закладах освіти, в яких засуджується розміщення будь-якої партійної агітації у освітніх закладах, а також проведення політичних акцій та залучення до них учасників освітнього процесу.

4) *Механізм повідомлення про виявлення ознак порушення Антикорупційної програми, а також конфіденційність таких повідомлень та захист викривачів.*

В університеті функціонують різні форми конфіденційного повідомлення про ознаки корупційних правопорушень, зокрема: скринька довіри; анонімне опитування на сайті університету; телефони гарячої лінії уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції в університеті. До речі, у 2020 році, відповідно до діючого «Положення про розгляд студентських звернень та скарг в ТДАТУ», комісією, яка включала органи студентського самоврядування, було розглянуто скаргу здобувача вищої освіти щодо можливої недоброчесності при призначенні академічної стипендії. Проведене внутрішнє розслідування, яке включало опитування та зрізи залишкових знань, не підтвердило факт академічної не доброчесності, а результатами перевірки погодився позивач. У той же час, в університеті поки недостатньо впроваджено механізм щодо використання викривачів, які згідно Закону про корупцію мають право на захист і мотивацію їх роботи.

5) *Норми професійної етики та обов'язки і заборони для працівників.*

В університеті діє «Кодекс честі ТДАТУ», який щорічно доводиться до усіх співробітників та регламентує усі норми професійної етики та обов'язки, а також заборони як для працівників, так і здобувачів вищої освіти. Але з урахуванням рекомендацій експертів наданих при акредитації освітніх програм, існуючий «Кодекс честі ТДАТУ» потребує вдосконалення із залученням студентської спільноти. Така робота запланована Науково-методичною радою університету до завершення 2020-2021 навчального року.

6) *Механізми запобігання і врегулювання конфлікту інтересів.*

З метою запобігання потенційного конфлікту інтересів відділом кадрів постійно перевіряються родинні зв'язки співробітників щодо їх безпосереднього підпорядкування, що є неприпустимим явищем згідно чинного законодавства. Завідувачі кафедр і керівники структурних підрозділів зобов'язані своєчасно повідомляти відділ кадрів або уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції в університеті про факти можливого конфлікту інтересів, адже ці питання знаходяться постійно на контролі в МОН України, НАЗК та управління Національної поліції в Україні і є підставою для притягнення до кримінальної відповідальності.

7) *Обмеження щодо подарунків.*

В п'ятому розділі Антикорупційній програмі ТДАТУ зазначено, що є подарунком, причому вартість таких подарунків не повинна перевищувати одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка. Якщо вартість подарунка є вище зазначеної, то це є корупційною дією і карається Законом про корупцію. Відповідно до вимог НАЗЯВО, при акредитації освітніх програм у п'ятому розділі «Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність», згідно пункту 4 є вимога: «У закладі вищої освіти повинно бути визначено чітку та зрозумілу політику, стандарти і процедури дотримання академічної

добročесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Ці процедури мають передбачати як механізми моніторингу дотримання академічної добročесності (перевірка письмових робіт здобувачів), так і дієві, зрозумілі та прозорі процедури реагування на такі порушення і притягнення до академічної відповідальності» [4].

При цьому вимагається «здійснення заходів з популяризації академічної добročесності серед здобувачів вищої освіти. Формами популяризації можуть бути введення в освітніх програмах окремих освітніх компонентів (дисциплін), присвячених академічній добročесності та навичкам академічного письма, реалізація ЗВО окремих короткострокових модулів з цієї тематики тощо». На підставі цього, при експерти акредитаційної комісії знайомляться із наступними документами: Антикоруційна програма ТДАТУ; Результати опитування здобувачів вищої освіти ОП; Результати опитування НПП; Результати перевірки кваліфікаційних робіт на дотримання академічної добročесності, а саме на плагіат. Особливо слід відзначити, що з метою забезпечення академічної добročесності в університеті, зокрема пов'язаних із критеріями оцінювання здобувачів освіти та із запобігання академічному плагіату, ТДАТУ став учасником проекту «Ініціатива академічної добročесності та якості освіти», який реалізується в Україні упродовж 2020-2022 років організацією «Американські Ради з міжнародної освіти» за підтримки Посольства США в Україні, Міністерства освіти та науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Крім того, у 2020 році було продовжено договір із ТОВ «Антиплагіат» щодо використання онлайн-сервіс «UNICHECK» для перевірки на академічний плагіат робіт здобувачів вищої освіти і науковців ТДАТУ.

Висновки. Таким чином, одним з головних завдань у подальшій діяльності усіх підрозділів університету є дотримання усіма співробітниками та здобувачами вищої освіти стандартів і принципів, прописаних у Антикоруційній програмі. Для цього потрібно реалізувати ряд заходів, затверджених постановою вченої ради ТДАТУ, зокрема:

1. Забезпечити регулярне періодичне оцінювання корупційних ризиків шляхом опитування з питань академічної добročесності в університеті та перевіркою зрізів залишкових знань здобувачів вищої освіти;
2. Вдосконалити та перезатвердити Кодекс честі ТДАТУ;
3. Систематично проводити перевірку на плагіат курсових і кваліфікаційних робіт (проектів) здобувачів вищої освіти університету;
4. Продовжити співпрацю із організацією «Американські Ради з міжнародної освіти» в рамках проекту «Ініціатива академічної добročесності та якості освіти» та з урахуванням наданих рекомендацій вдосконалити внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти в університеті;
5. Провести навчальні заходи та перевірити рівень отриманих знань співробітниками та здобувачами вищої освіти університету з питань запобігання і протидії корупції;

6. Обов'язково проводити ознайомлення нових працівників із змістом Антикорупційної програми;

7. Дотримуватися норм професійної етики працівниками університету відповідно до Кодексу честі ТДАТУ;

8. Дотримуватися обмежень визначених чинним законодавством щодо отримання подарунків;

9. Дотримуватися вимоги Міністерства освіти і науки України щодо недопущення політичної агітації в університеті, проведення політичних акцій та залучення до них учасників освітнього процесу;

10. Забезпечити роботу механізму щодо повідомлення про виявлення ознак порушення Антикорупційної програми (анонімне опитування, скринька довіри, телефон гарячої лінії, зустріч з ректором тощо);

11. Здійснювати перевірку контрагентів за договорами про публічні закупівлі та іншими договорами, угодами, меморандумами, які були укладені в університеті;

12. Забезпечити контроль своєчасності подання декларацій суб'єктами декларування університету.

Отже, питання академічної доброчесності наразі є одним з визначальних критеріїв щодо відповідності освітнього процесу у ТДАТУ вимогам забезпечення якості освіти. Відсутність дієвого функціонування такої системи є підставою для закриття освітніх програм за спеціальностями, тому дотримання норм доброчесності – це вимога часу до усіх учасників освітнього процесу в університеті.

Список використаних джерел.

1. Кюрчев В.М., Ломейко О.П. Впровадження внутрішньої системи моніторингу якості освіти в Таврійському державному агротехнологічному університеті. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2019. Вип. 22. С. 4-8.

2. Education at a Glance 2011: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing, 2011. 495 p.

3. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості громадянина. Педагогіка і психологія. 2007. № 1.

4. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми (затверджені Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти від 17.11.2020р),

Lomeiko O., Samoichuk K., Oleksiienko V. System of providing academic integrity in Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University

Summary. The paper presents an analysis of the regulatory framework, standards and procedures that make up the system of prevention and counteraction to manifestations of dishonesty in the educational process of the Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University.

Key words: integrity, anti-corruption program, anti-corruption, polls, corrupt actions, plagiarism, tender, code of honor.